

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Ove Karlsson
Piteå

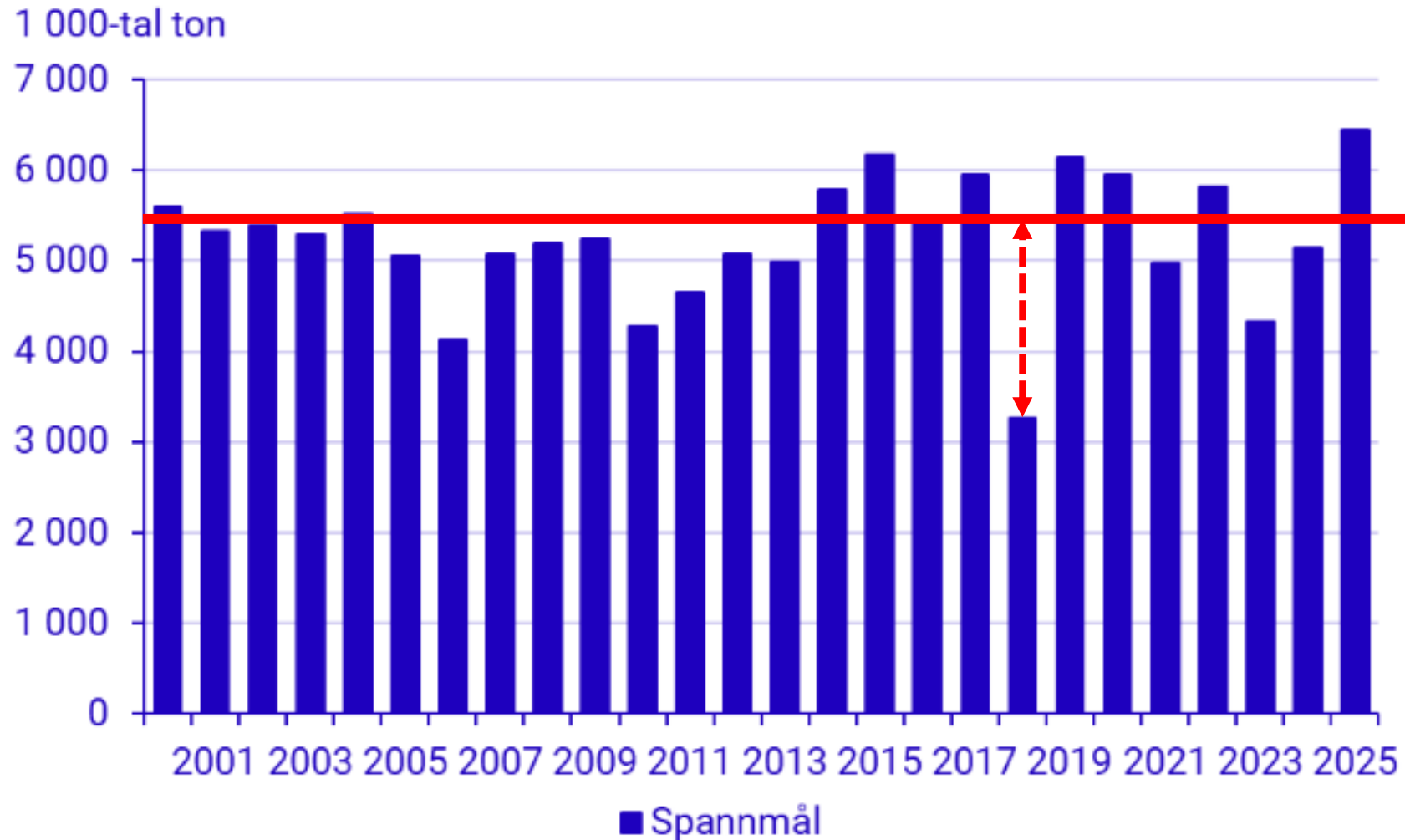

Vem är jag?

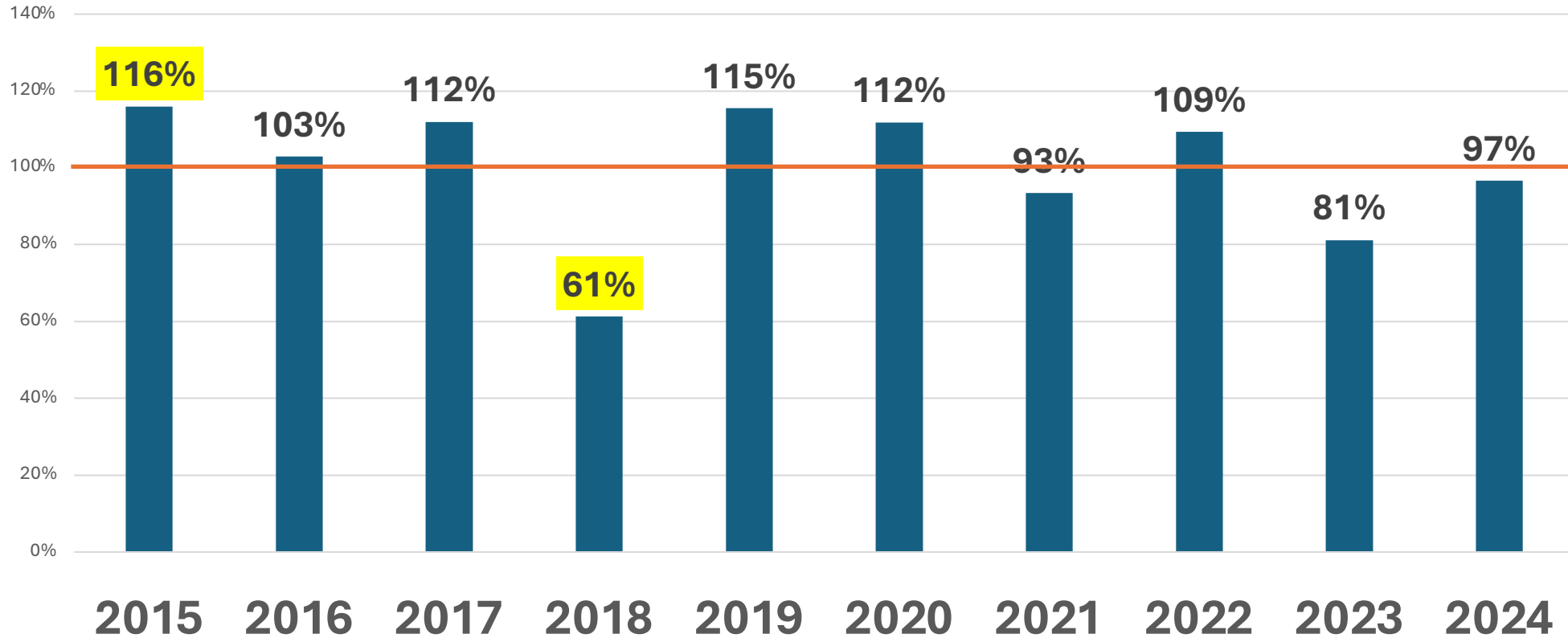
- **Bondson Piteå (mjölkföretag)**
  - **Agronomekonom**
  - **Ekonomirådgivare 8 år**
  - **Bankman jord o skog 8 år**
  - **VD Hushållningssällskapet Halland 9 år**
  - **SLU** Kompetenscentrum Företagsledning 7 år
  - **SLU** undervisat företagsledning på Lantmästarlinjen 7 år
  - **LST Norrbotten Enhetschef Landsbygd 3 år**
  - **Nu: Konsult (företagsledning, beredskap)**
  - **Nu: LTU Business 40%** (ägs av Luleå Tekniska Universitet)
- > Nördigt intresserad av företagsledning i alla typer av livsmedelsföretag med lärande från hela världen!**
(Bott 30 år i Halland, flyttade hem aug 2020)

Totalskördar av spannmål

Källa: Jordbruksverket

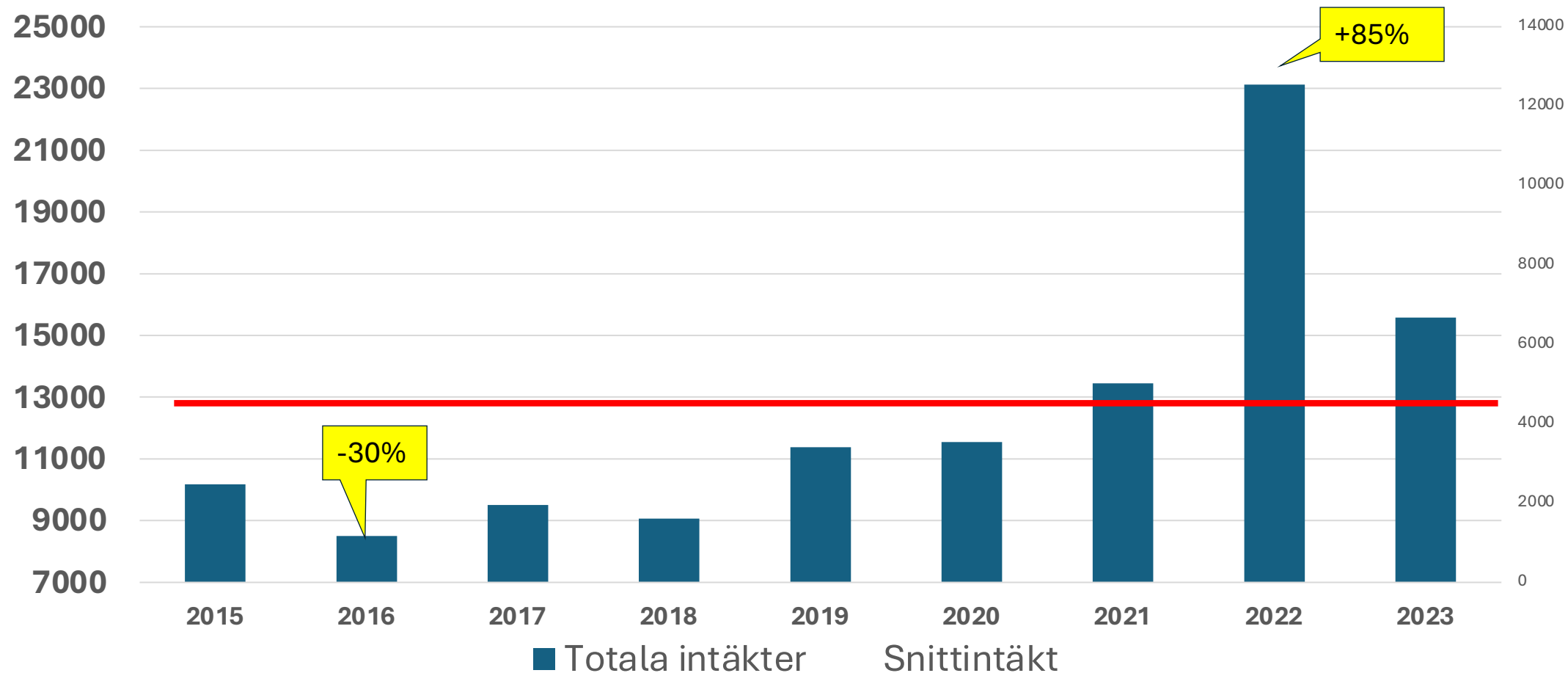
Spannmålsskörd ton

Höstvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 12%, -29% Gap 41 (2015-2024)

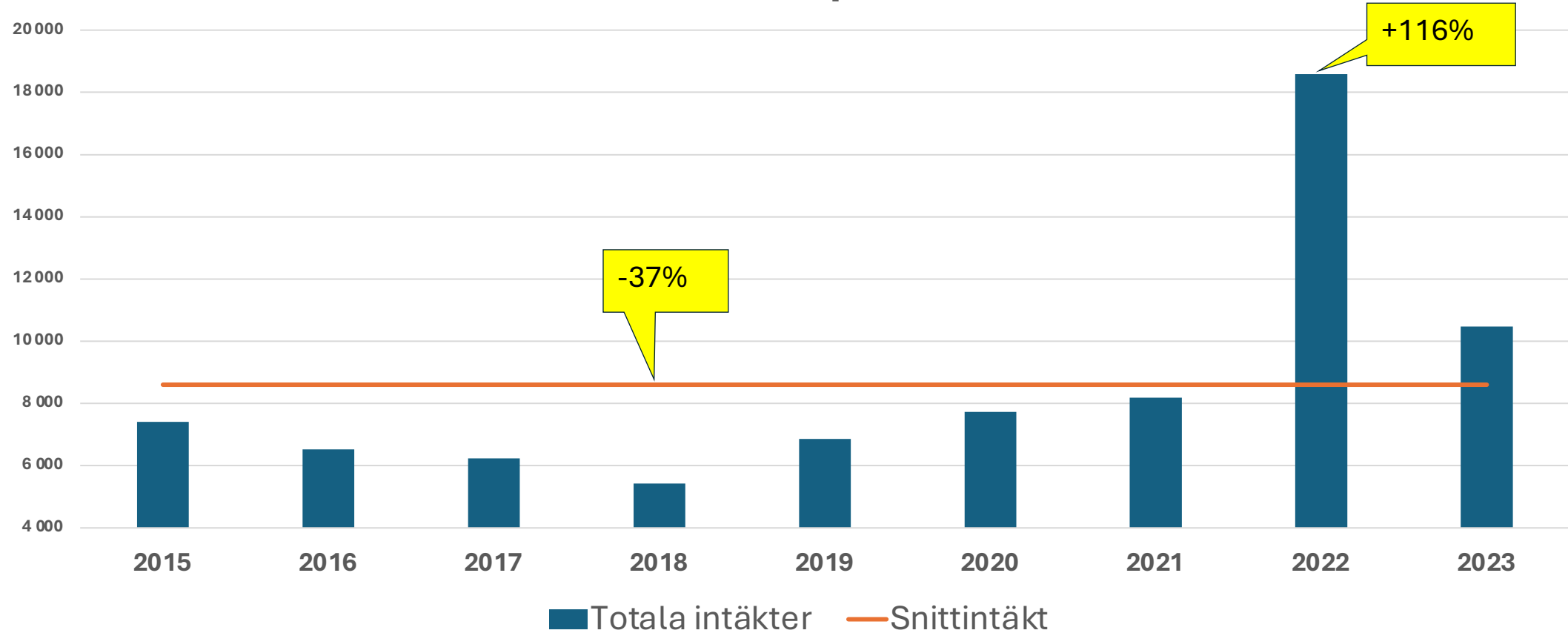
Vårvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 23%%, -34% Gap 57 (2015-2024)

Totala intäkter kr per ha höstvet

Höstvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 12%, -29% Gap 41 (2015-2024)

Totala intäkter kr per ha vårvede

Vårvede hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 23%%, -34% Gap 57 (2015-2024)

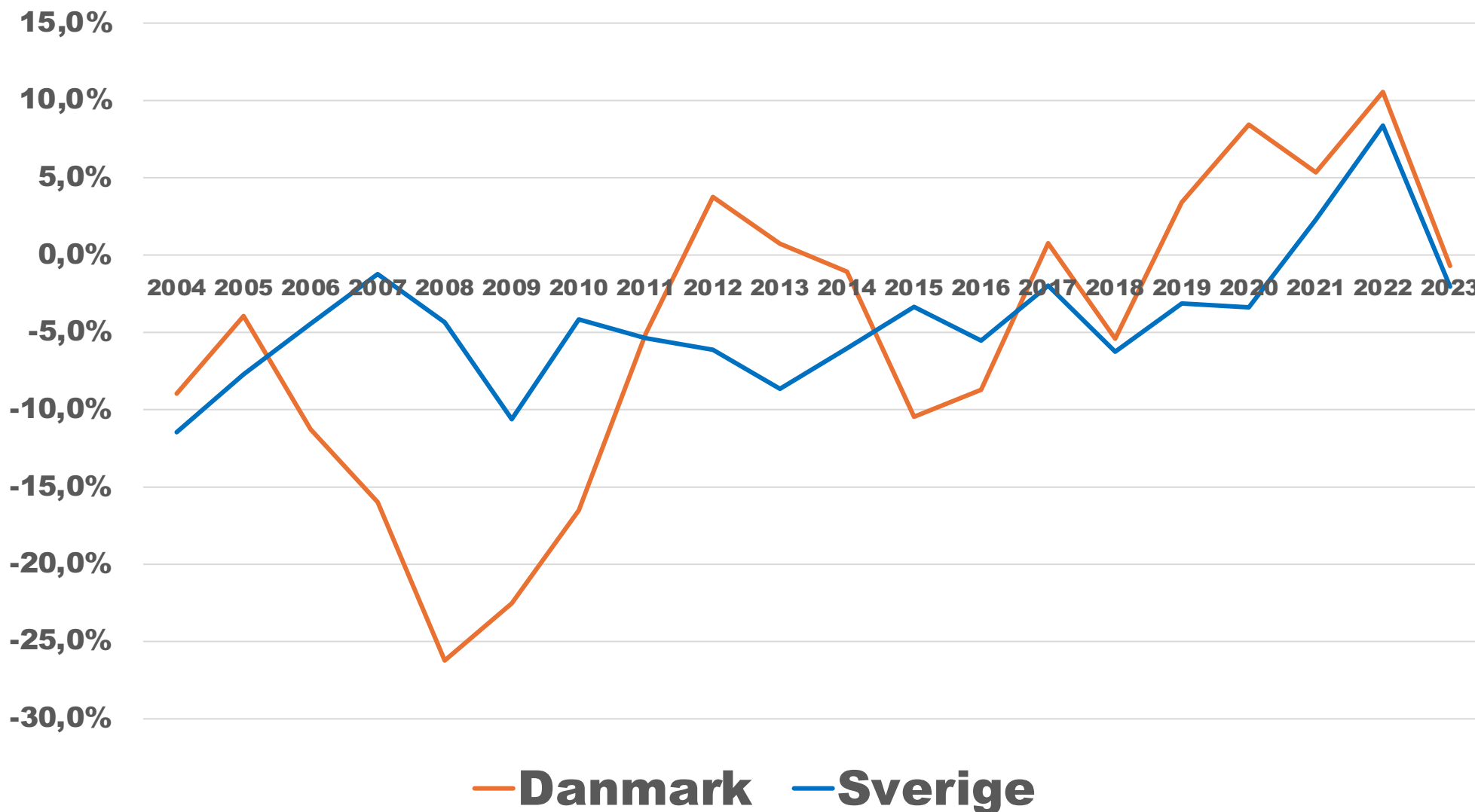
Vilka risker finns?

Många!

Starkaste skyddet- starkt företag!

Vinstmarginal (efter ägarlön o skatt) Sverige och Danmark

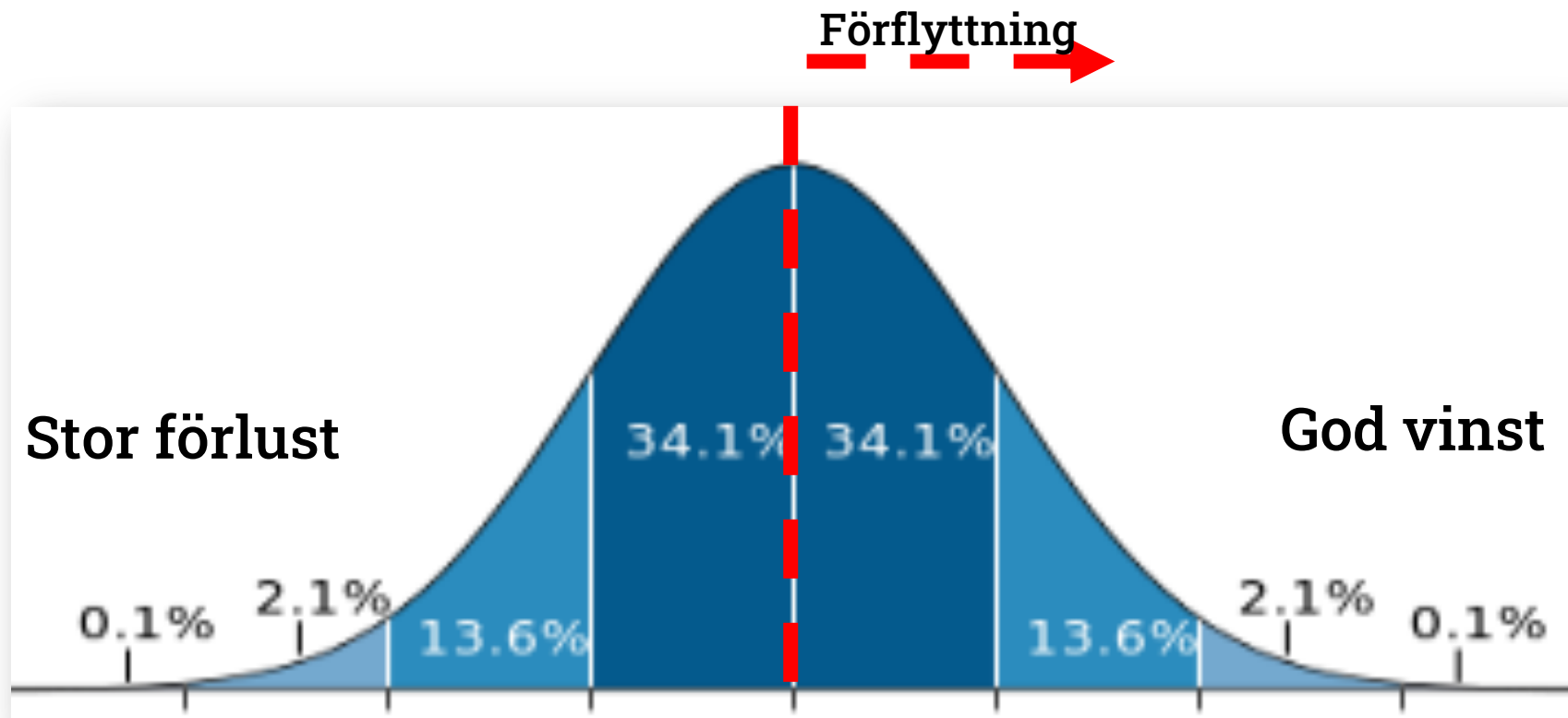
(Vinst eller förlust sista raden / omsättning i %)

**Vilken vinst
borde vi ha
för att bygga
buffert?
Hur stor
buffert?**

Normalfördelning

Modul riskanalys

Riskområde (1 lägsta risk - 10 störst risk)

Naturens påverkan

- **Väderrisk** (extremväder m.m., vattenhushållning)
- **Klimatrisk** (varmare, mer nederbörd vinter)
- **Biologisk risk: växtodling, djurproduktion**
(t.ex skadegörare-sjukdomar)

Omvärld

- **Marknadsrisk** (utbud-efterfrågan, tillgång)
- **Konjunkturrisik** (köpkraft, finansiering)
- **Politisk risk** (förändringar i politiken)
- **Myndighetsrisk** (myndighetshantering)
- **Krigsrisk** (att Sverige blir inblandat i ett krig)

Teknik

- **Teknisk risk** (haverier, energi-brist/-bortfall)
- **IT-risk** (uppkopplingar, virus, störning mm)

Människor

- **Ledarrisk** (sårbarhet med nyckelpersoner)
- **Personalkrisk** (tappa, behålla- rekrytera)
- **Hälsorisk** (arbetsmiljö fysiskt-psykiskt)
- **Social risk** (motivation, gemenskap, team)
- **Attitydsrisk** (fel inställning, fel värderingar stör verksamheten)
- **Kunskaps/ färdighetsrisk** (otillräcklig nivå)

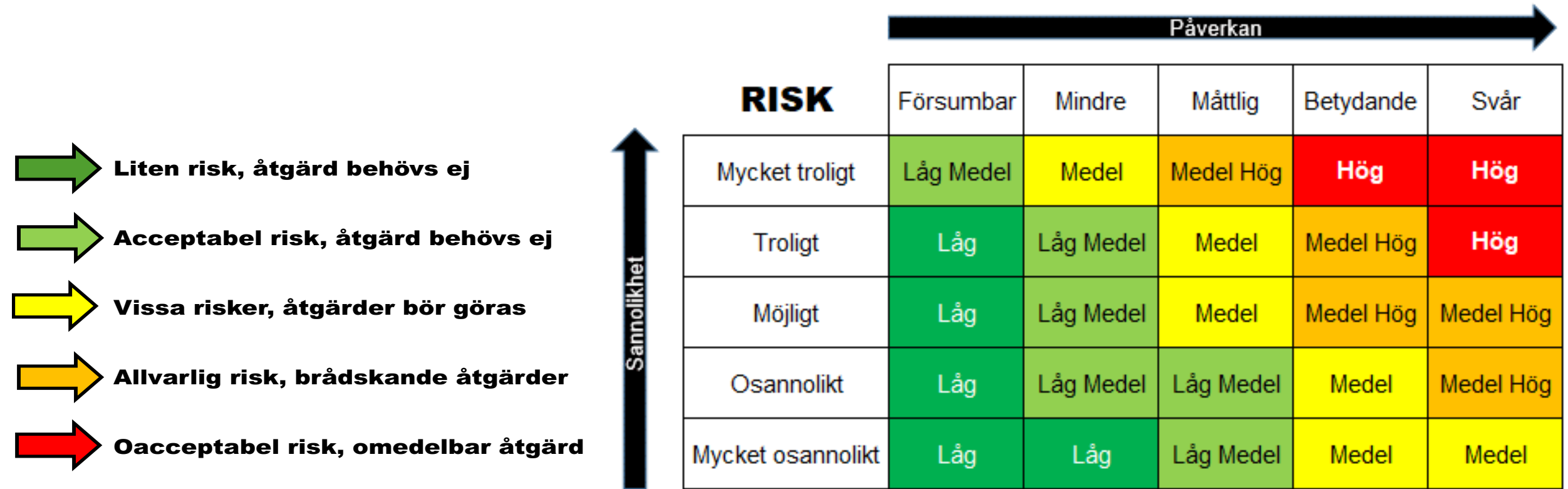
Ekonomi

- **Omsättningsrisk** (exempelvis pga marknads/klimat-svängningar)
- **Resultatrisk** (vinst el. förlust - otillräckligt resultat = fara)
- **Lönsamhetsrisk** (avkastning Rt för lågt, attraherar inte kapital)
- **Skuldsättningsrisk, ränterisk**
- **Likviditetsrisk** (för låg buffert, ingen resiliens)
- **Buffertrisk** (för liten buffert i "cash")

Övrigt

- **Beredskap**
- **Resiliens, självförsörjning**
- **m.m.**

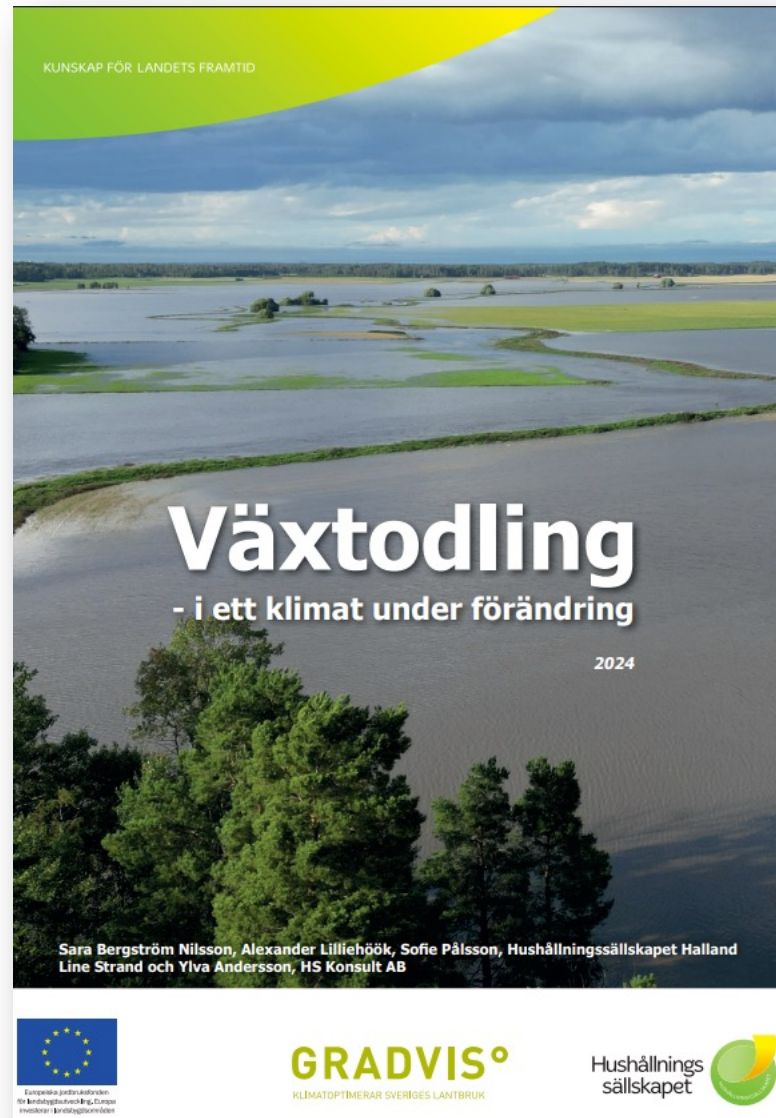
Sätt in riskerna i diagrammet

Riskvärde (kr) = Sannolikhet (%) × Konsekvens (kr)

Extrem- väderrisk

Klimatrisk

gradvis-rapport-vaxtodling2024final.pdf

gradvis-rapport-husdjur2024final.pdf

Intressanta rapporter:

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Enkelt beräkningsexempel:

Exempel-
företag

Riskvärde (kr) = Sannolikhet (%) × Konsekvens (kr)

Kort resultaträkning (tkr) mjölkföretag		Normalår
Intäkter inkl stöd		10 780
Direkta kostnader (till produktion)	-32,0%	-3 450
Indirekta kostnader (energi, underhåll, admin)	-17,2%	-1 850
Marginal till arbete o kapital	51%	5 480
Personalkostnader inkl ägarlön o egenavg. (9)	-18,4%	-1 980
Arrende+ körslor + tjänster mm	-13,0%	-1 400
Avskrivningar	-10,2%	-1 100
Räntenetto	15 000 tkr rta: 4% -5,6%	-600
Resultat "verklig" vinst/förlust	EF: 920 AB:	400

Vinstmarginal

3,7%

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Enkelt beräkningsexempel:

$$\text{Riskvärde (kr)} = \text{Sannolikhet (\%)} \times \text{Konsekvens (kr)}$$

Påverkan av väder-extrem

Scenario: för blött skörd 85%

Kort resultaträkning (tkr) mjölkko företag	Normalår		Riskår
Intäkter inkl stöd	10 780	-2%	10 564
Direkta kostnader (till produktion)	-3 450	28%	-4 415
Indirekta kostnader (energi, underhåll, admin)	-1 850	-5%	-1 758
Marginal till arbete o kapital	5 480		4 391
Personalkostnader inkl ägarlön o egenavg. (9%)	-1 980		-1 980
Arrende+ körslor + tjänster mm	-1 400		-1 400
Avskrivningar	-1 100		-1 100
Räntenetto	-600	5%	-630
Resultat "verklig" vinst/förlust	400		-719

Vinstmarginal 3,7% -6,7%

Konsekvens:	1 119 tkr
Sannolikhet	10%
Riskvärde:	112 tkr

	År 1	Snittår
Ränta	4%	2%
Avskrivning	10%	10%
Summa	14%	12%

Förräntar ↓ **799** ↓ **932**

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Enkelt beräkningsexempel:

$$\text{Riskvärde (kr)} = \text{Sannolikhet (\%)} \times \text{Konsekvens (kr)}$$

Påverkan av väder-extrem

Scenario: för torrt skörd 60%

Kort resultaträkning (tkr) mjölkko företag	Normalår		Riskår
Intäkter inkl stöd	10 780	-7%	10 025
Direkta kostnader (till produktion)	-3 450	33%	-4 588
Indirekta kostnader (energi, underhåll, admin)	-1 850	-15%	-1 573
Marginal till arbete o kapital	5 480		3 865
Personalkostnader inkl ägarlön o egenavg. (9%)	-1 980		-1 980
Arrende+ körslor + tjänster mm	-1 400		-1 400
Avskrivningar	-1 100		-1 100
Räntenetto	-600	10%	-660
Resultat "verklig" vinst/förlust	400		-1 275

Vinstmarginal 3,7% -11,8%

Konsekvens:	1 675 tkr
Sannolikhet	10%
Riskvärde:	168 tkr

	År 1	Snittår
Ränta	4%	2%
Avskrivning	10%	10%
Summa	14%	12%

↓ ↓
Förräntar 1 197 1 396

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TOTALFÖRSVARET 2025–2030

Material från Försvarmakten och MSB

- *Totalförsvaret ska kunna fungera under minst tre månader av ett omfattande krig i Europa, vilket ger uthållighet och möjlighet för samhället att ställa om till krigstida förhållanden.*
- **Civila verksamheter ska inom ramen för de tre månaderna ha förmågan att klara minst två veckor med egna resurser.**

LISTA: SÅ KAN SVERIGE DRAS IN I KONFLIKT

1. Hybridhot
2. Vårdlandsstöd
3. Anfall mot norra Sverige
4. Anfall mot Gotland
5. Luftangrepp
6. Förstärkning i Finland
7. Förstärkning i Baltikum

(omvärldssignaler?)

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Beräkningsexempel:

$$\text{Riskvärde (kr)} = \text{Sannolikhet (\%)} \times \text{Konsekvens (kr)}$$

Tänkbar påverkan av krig eller närhet av krig (exempel)

Scenario: Beredskap Worst case

Kort resultaträkning (tkr) mjölkko företag	Normalår	Riskår
Intäkter inkl stöd	10 780	8 624
Direkta kostnader (till produktion)	-3 450	-3 795
Indirekta kostnader (energi, underhåll, admin)	-1 850	-2 035
Marginal till arbete o kapital	5 480	2 794
Personalkostnader inkl ägarlön o egenavg. (9%)	-1 980	-2 039
Arrende+ körslor + tjänster mm	-1 400	-1 400
Avskrivningar	-1 100	-1 100
Räntenetto	-600	-660
Resultat "verklig" vinst/förlust	EF: 920	AB: 400

Vinstmarginal 3,7% -22,3%

Konsekvens:	2 805 tkr
Sannolikhet	10%
Riskvärde:	281 tkr

	År 1	Snittår
Ränta	4%	2%
Avskrivning	10%	10%
Summa	14%	12%

↓ ↓
Förräntar 2 004 2 338

Den osynliga ekonomin: Vad är minskad risk värd?

Enkelt beräkningsexempel

Vinstmarginal?

Kort resultaträkning (tkr) mjölkföretag		Normalår		Vinst?
Intäkter inkl stöd		10 780		10 780
Direkta kostnader (till produktion)	-32,0%	-3 450		-3 450
Indirekta kostnader (energi, underhåll, admin n	-17,2%	-1 850		-1 850
Marginal till arbete o kapital	51%	5 480		5 480
Ökad marginal	17,6%	1 900	Resultatförbättring för att få balans på kassaflödet	1 900
Personalkostnader inkl ägarlön o egenavg. (920	-18,4%	-1 980		-1 980
Arrende+ körslor + tjänster mm	-13,0%	-1 400		-1 400
Avskrivningar	-10,2%	-1 100	Amortering	-900
			Reinvestering	-900
			Ökat rör.kapital	-600
			Bygga buffert	-1 000
Räntenetto	15 000 tkr rta: 4% -5,6%	-600		-600
Resultat "verklig" vinst/förlust	EF: 3 220 AB:	2 300	Balans kassaflöde	0

Vilken vinst vinst krävs för att hantera krav på kassaflödet för att hantera risker och följa med i utvecklingen?

Bytt avskrivningar mot några viktiga kassaflödesposter

Vinstmarginal

21,3%

0,0%

OBS! Resultat i kr är viktigare än vinstmarginal Omsättning förändras.

Undvika risker

Riskhantering:
systematisk process-

- **Identifiera risker**
- **analysera risker**
- **värdera risker**
- **hantera risker**

Ska leda till att man:

- **minimerar negativa konsekvenser**
- **maximerar möjligheterna**
- **företagets är mer hållbart och mer resilient**
- **kan hantera det som kan äventyrar möjligheten att uppnå sina mål och vision**

Slutsatser

Tack för att ni lyssnade!

